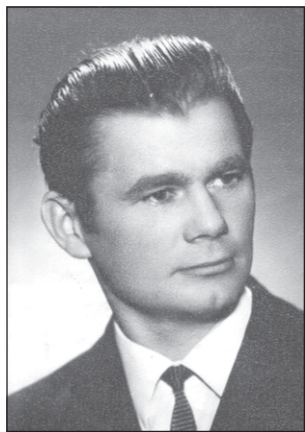

GYVIEJI ARCHYVAI

Žymus gamtininkas Kęstutis Pranciškus Balevičius

Ižyiam gamtininkui, botanikui, gamtosaugininkui, kraštotvarkininkui ir daugelio mokslinių darbų autoriui K. P. Balevičiui birželio 4 d. būtų sukakę 80 metų

K. P. Balevičius

Gimė 1935 m. birželio 4 d. Margionių kaime. Pradinę mokyklą pradėjo lankyti 1942 m. ir tais pačiais mokslo metais baigė ir trečiojo skyriaus kursą. 1944 m. įstojo į Marcinkonių progimnaziją, o 1948 m. – į Varėnos I vidurinę mokyklą, kurią baigė aukso medaliu. 1952 m. įstojo į Vilniaus universiteto gamtos fakultetą, pasirinkdamas biologo specialybę. 1957 m. baigęs Vilniaus universitetą, dirbo Valstybiniame gamtos apsaugos komitete, 1966 m. skiriamas Gamtos apsaugos komiteto prie Lietuvos TRS Ministrų Tarybos Augalijos apsaugos skyriaus viršininku, o netrukus – Kraštovaizdžio ir augalijos apsaugos skyriaus viršininku. Ilgainiui Gamtos apsaugos komitetas keitė pavadinimą (tapo valstybiniu), keitėsi ir Kęstučio pareigybės (1979-1991 m. Gamtos apsaugos komiteto pirmininko padėjėjas). Jam inicijuojant ir pačiam dalyvaujant pirmą kartą buvo inventorizuoti visi Lietuvos senieji parkai ir unikalieji medžiai, nustatytas jų statusas, apsaugos ir tvarkymo reglamentai. Ypač reikšmingas jo indėlis į pirmojo šalyje Nacionalinio parko (Aukštaitijos) 1974 m. įsteigimą. K. Balevičius pen-

kiolika metų vadovavo šio parko Mokslinei-techninei tarybai ir koordinavo parko tvarkymo darbus. Buvo atsakingas už gamtosaugos propagandinę veiklą, įsijungė į aktyvų visuomeninį gyvenimą. Buvo išrinktas į Lietuvos gamtos apsaugos draugijos respublikinę tarybą ir jos prezidiumą, Lietuvos respublikinę turizmo ir ekskursijų tarybą, Turizmo federaciją, buvo ilgametis „Žinijos“ draugijos pirminės organizacijos pirmininkas, šios draugijos rajono Tarybos ir kitų jos institucijų narys. Lietuvos televizijoje keletą metų buvo pažintinės laidos „Gamta ir žmogus“ vedėjas. 1982 m. už nuopelnus gamtos apsaugai ir aktyvų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime jam buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio gamtos apsaugos darbuotojo vardas.

Parengė disertacinį darbą „Retų ir nykstančių augalų rūšių apsaugos organizavimo sistema Lietuvoje“, kuri 1992 m. apsigynė Botanikos instituto Mokslinėje taryboje ir tapo biologijos mokslų daktaru. Jo tyrimo rezultatai paskelbti 53 mokslinėse publikacijose. Parašė knygas: „Lietuvos gamtos paminklai“ (1971, 1979), „Lietuvos draustinės vietos“ (1977); su kitais autoriais parašė reikšmingų botanikos ir dendrologijos knygų. Tai: „Punios šilas“ (1976), „Čepkeliai“ (1977), „Lietuvos TSR nacionalinis parkas“ (1981), „Po Kamanų rezervatą“ (1981), „Nacionalinių parkų organizacija TSRS“ (1982,

rusų k.), „Čepkelių rezervatas“ (1984), taip pat – juridinę galią įgavusių kapitalinių darbų: „Lietuvos TSR raudonoji knyga“ (1981) – K. Balevičius redakcinės komisijos narys ir bendraautoris, „Lietuvos raudonoji knyga“ (1992) – K. Balevičius atsakingas redaktorius ir bendraautoris, Lietuvos raudonosios knygos „Raudoni lapai“ 1-4 Nr. (1993-1996) – K. Balevičius vyriausiasis redaktorius.

Už aktyvią gamtosauginę veiklą, 1997 metais Kęstučiui Balevičiui buvo paskirta valstybinė pensija.

Tačiau K. Balevičius turėjo ne tik mokslinį, visuomeninį, bet ir asmeninį gyvenimą. 1972 m. sukūrė šeimą vedė Jūratė Strazdaite (po vedybų – Balevičienė), vėliau tapusią įžymia botanike, habilituota daktare. Išaugino sūnų Aušrį (1973), kuris jam padovanojo du anūkus Austėja ir Ramojų, ir dukterį Indrąją (1983).

Mirė 2002 m. rugpjūčio 10 d., palaidotas Margionių kaimo kapinėse.

Minint Kęstučio Balevičiaus 80-ąsias gimimo metines Varėnos viešojoje bibliotekoje parengta spaudinių paroda „Žymaus gamtininko Kęstučio Balevičiaus palikimas“. Parodoje – Jūratės Balevičienės parašyta išsami K. Balevičiaus gyvenimo bei veiklos apžvalga, Vilniaus universiteto diplomo (1957) kopija, Gamtos mokslų daktaro diplomo (1994) kopija. Gyvenimo aprašymą ir dokumentų kopijas, kartu su kitomis dovanomis (knygomis,

straipsnių iš periodinės spaudos kopijomis, nuotraukomis) 2010 metais Varėnos viešosios bibliotekos Kraštotyros skyriui perdavė K. Balevičiaus žmona Jūratė Balevičienė, o dovanas į biblioteką atnešė K. Balevičiaus sesuo Zita Jazukevičienė.

Parodoje eksponuojamos ir knygos – svarbiausias K.P. Balevičiaus palikimas mūsų ir vėlesnėms kartoms. Tai: „Lietuvos TSR gamtos paminklai“ (1979), kuri supažindina su Lietuvoje augančiais retais augalais, čia besiveisiančiais gyvūnais ir kitais gamtos apsaugos įstatymais saugomais objektais, knygos apie Čepkelius „Čepkeliai“ ir „Čepkelių rezervatas“ (1984), knygelė „Lietuvos draustinės vietos“, leidinys „Lietuvos TSR nacionalinis parkas“, kuris supažindina su pirmojo nacionalinio parko (Ignalinos, Utenos, Švenčionių raj.) geologine sandara, fizinėmis geografinėmis ypatybėmis, augalų bendrijomis ir retaisiais augalais, sausumos ir vandens gyvūnija, kultūros vertybėmis, leidiniai „Lietuvos raudonoji knyga“ (1992), „Lietuvos aplinkosaugos raida“ bei atsiminimų knyga apie žymų Lietuvos valstybinės ir visuomeninės gamtosaugos pradininką Viktorą Bergą „Gamtos riterio lobiai“ (2007), kurioje įdėtas ir K. Balevičiaus straipsnis apie V. Bergą „Jo gyvenimo prasmė – gamtos apsauga“.

Parengė
Laimutė CIBULSKIENĖ
Varėnos viešosios
bibliotekos bibliografe

Kviečiame išsirinkti Dzūkijos gamtos simbolius

Dzūkijos saugomų teritorijų – nacionalinio parko, regioninių parkų ir biosferos rezervato – gamtininkai, kiti specialistai šiuos metus, kurie yra paskelbti Lietuvos etnografinių regionų metais, siūlo pažymėti ypatingai – išsirinkti labiausiai mėgstamą laukinį paukštį, kurį galėtume vadinti Dzūkijos paukščiu. Ką tik startavo rinkimams skirta internetinė svetainė www.dzukugamtossimboliai.lt, kuri kviečia dzūkus kartu visą birželio mėnesį balsuoti už jums labiausiai artimą populiarų laukinį sparnuotį, pretenduojantį tapti šio krašto gamtos simboliu

Esame bene daugiausia natūralios gamtos išsaugojęs Lietuvos regionas. Čia gražiausi šilai, smėlingos kalvos, daugiausia gamtos turtų. Dzūkų dainose apdainuojama daugybė augalų, pasakose ir patarlėse – paukščių. Kaskart vis daugiau laiko praleidžiame gamtoje, saugomose teritorijose atrandame naujus gamtos takus, susipažįstame su naujais gyvūnais ir augalais. Visiems tiems, kurie atvyksta į svetingąją Dzūkiją, o ir sau norime parodyti ką nors ypatinga – savo mylimiausią, unikaliausią ir kraštui būdingiausią paukštį bei augalą. Išsirinkime tokius, kuriais galėtume didžiuotis. Norime šiuos simbolius matyti suvenyruose, nuotraukose. Norime, kad rūpindamiesi ypatingais Dzūkijos paukščiais, prisidėtume prie visos gamtos išsaugojimo.

Dzūkijoje aptikta daugiau kaip 150 nuolat perinčių paukščių rūšių. Beveik už visas jas bus galima balsuoti, tačiau, kad būtų lengviau pasirinkti, saugomų teritorijų ekologai, kultūrologai rinkimams pirmiausia pasiūlė 25 išskirtines rūšis – gražiausias, balsingiausias, dažniausiai minimus tautosakoje ar būdingus tik Dzūkijos kraštui bei lengviausiai atpažįstamus paukščius. Svetainėje galima išgirsti ir jų balsus, sužinoti dzūkiškų pavadinimus. Balsuojant viena kartą iš vieno IP adreso galima pasirinkti iki trijų rūšių.

Dzūkijos gamtos simbolio rinkimą ir propagavimą organizuoja saugomų teritorijų – Dzūkijos nacionalinio parko, Aukštadvario, Metelių, Nemuno kilpų, Veisiejų regioninių parkų, Žuvinto biosferos rezervato – direkcijos. Rinkimus koordinuoja Žuvinto bičiulių klubas.

Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija

2 0 1 5

ETNOGRAFINIŲ
regionų metais

Vardas – lemties ženklas

„Merkio kraštas“ paprašė Lietuvos edukologijos universiteto doc. dr. Egidijaus Mažinto, buvusio varėniškio, baltų magijos ir etninių papročių specialisto, paanalizuoti varėniškių vardų reikšmę žmogaus gyvenimui

puoselėtus vardus?

Renkant kūdikiui vardą, neretai gali būti sunku apsispręsti, nes tėvus visada veikia šeimos, draugų, aplinkinių, svarbių mums žmonių nuomonė. Dažnai ne tik netrūksta informacijos – dargi susipainiojame jos gausoje.

Tai, kad vardą būtina rinkti atsakingai, aišku daugeliui Varėnos rajone gyvenančių jaunų šeimų – nerimaujama, ar vardas laimingas, ar kenksmingas. Manoma, kad nuo vardo parinkimo priklauso žmogaus kūno pojūčiai, savijauta, emocinė būseną ir elgesys.

Įdomu tai, kad dažnai kalėjimuose sėdinčių asmenų vardai yra naujadarai, retai gyvenime sutinkami dariniai iš kelių žodžių (Jolita, Fortūnatas, Elegijus, Ema, Emilija, Erika, Augenija,

Evelina, Fabija). Galima manyti, kad blogai šalyje adaptavęsi vardai sukėlė jų savininkams tam tikrų pasekmių ir rūpesčių. Vyriškus vardus turinčios moterys (Vytautės, Pranės, Jonės, Valdonės, Algimantės, Robertos, Bronės, Kazimieros ir kt.) – pernelyg vyriškos, sunkiai ganda kalbą su stipriais vyrais. Prie tokių vyriškų moterų glaudžiasi neryžtingi, savimi nepasitikintys vyrai. O berniukai, kuriuos dzūkai tėvai pamėgė krikštijoti Laimiais, Geručiais, Laisviais, Deiviais, Gitanais, Liucijais, Svajūnais, Ramūnais, Audroniais, Laurais, būna tingūs ar pernelyg moteriškos prigimties. Jie mielai gamina valgių, mėgsta plepėti, yra ne drausūs, baukštūs, žavisi madomis, bodisi vyriškų darbų, pomėgių ir profesijų. Netgi

turi polinkų į netradicines seksualines mažumas. Pvz., vardas Žydrūnas su jau uždėta „etikete“ gali būti mokyklose vaikų užgauliojamas. Arba kunigas, mokytojas, vardu Žydrūnas, visada sukels abejonių tikintiesiems ar mokiniais. Tada, kai buvo duodamas toks vardas – prieš tris ar keturis dešimtmečius, nebuvo pagalvojama, kad žydra taps simboline gėjų spalva.

Didžiausia tėvų klaida, kad krikštydami atžalą bažnyčioje, kunigų paraginti, suteikia naujagimiui šventojo arba apaštalo vardą, gyvenusio, velniai žino, kur – Brazilijoje ar Kolumbijoje, Venesueloje ar Kambodžoje. Tai didelė nelaimė tų vardų savininkams, jauniems dzūkams. Gal tie šventieji nė nebuvo šventi – kiek žinoma, dažnas jų pri-

sidirbo aibę nuodėmių, jie niekada negyveno Lietuvoje ar Dzūkijoje. Gali būti, kad šventaisiais tapo antroje gyvenimo pusėje, padovanoję savo turtus Bažnyčiai, arba persivertėliai – kaip dabar uolūs politikai, keičiantys partijas kaip kojines, siekdami sau naudos ir išskaičiavimo. Lietuvoje duoti krikščionišką vardą sūnui arba dukrai – tai pasmerkti jį klaidžioti po svetimus kraštus, ieškant savos vietos. Tokie žmonės labai sunkiai suranda save gimtinėje. Todėl nuo senų senovės Varėnos krašto gyventojai kaip velnias kryžiaus vengė ir baiminosi

E. Mažintas

duoti savo atžaloms svetimus, nelietuviškus vardus kad ir iš artimojo užsienio: Katiusa, Larisa, Niūra, Svetlana, Vadimas, Arkadijus, Svetoslavas ar Borisas, Vladimiras, Dyma, Chaimas, Klara, Romanas, Voicikas ar Ivanas ir t. t.

Bus daugiau

Egidijus MAŽINTAS

Peržvelgus pernai Varėnoje gimusių ir mirusių asmenų vardus darosi neramu: miršta vytautai, onos, algimantai, birutės, jonai, o vis daugiau žydiškų, slaviškų, lenkiškų, europietiškių vardų: nojų, inetų, inesų, gajų, kajų, svetlanų, dianų, kornelijų, aurelijų, brunonų, deivių, esmeraldų, reinaldų, gitanų, džordanų ir kitų, kurie visada buvo svetimi šalies gyventojams, paskutiniams priėmusiems krikštą iš Europos kruvinų žygeivių ordino rankų. Lietuvių etninė kultūra šeimoje prasideda pirmiausia nuo vardų: niekur negirdėti dzūkiški vardai kaip dvasinis ir kultūrinis paveldas buvo perduodamas iš kartos į kartą.

Su blogai parinktu vardu baiminamasi dėl vaiko ateities. Ar viską padarėme savo šeimose, tarp artimųjų, giminių, kad mūsų vaikai, anūakai turėtų savo garsių protėvių, senelių ir tėvų nuo Merkio, Ūlos ir Nemuno krantų tūkstančiais metų